

УДК 339.9:331.556.4

Шиманська К.В.

кандидат економічних наук, доцент,
Житомирський державний технологічний університет

ПОСИЛЕННЯ ЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ТА ПОЛІТИКО-БЕЗПЕКОВИХ ДЕТЕРМІНАНТ У ФОРМУВАННІ МІГРАЦІЙНИХ МОТИВІВ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

INCREASING IMPORTANCE OF ECONOMIC AND POLITICAL AND SECURITY DETERMINANTS IN THE FORMATION MIGRATION MOTIVES OF STUDENT YOUTH

АНОТАЦІЯ

Статтю присвячено висвітленню результатів проведеного анкетування студентів щодо їх міграційної мотивації. Висвітлено результати узагальнення поглядів студентів на формат потенційної міграції. Проаналізовано індивідуальну оцінку респондентами запропонованих детермінант із погляду їх впливу на спонукання студентів мігрувати за кордон. Для підтвердження отриманих результатів приведено розраховані показники важливості окремих детермінант. У результаті аналізу визначено, що переважаючі детермінанти міграції належать до групи економічних та політико-безпекових, зокрема низький рівень оплати праці, високий рівень корупції в країні, високий рівень безробіття, корумпована та неефективна система судового захисту, участь держави у збройних конфліктах та постконфліктний стан території держави, високий рівень інфляції, високий рівень оподаткування трудових доходів, складність відкриття та закриття бізнесу.

Ключові слова: міграційні мотиви, міграція, трудова міграція, студентська міграція, детермінанти міграції.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена освещению результатов проведенного анкетирования студентов относительно их миграционной мотивации. Представлены результаты обобщения взглядов студентов на формат потенциальной миграции. Проанализированы индивидуальные оценки респондентами предложенных детерминантов с точки зрения их влияния на побуждение студентов мигрировать за границу. Для подтверждения полученных результатов приведены рассчитанные показатели важности отдельных детерминантов. В результате анализа установлено, что преобладающие детерминанты миграции относятся к группе экономических и политико-безопасных, в частности низкий уровень оплаты труда, высокий уровень коррупции в стране, высокий уровень безработицы, коррумпированная и неэффективная система судебной защиты, участие государства в вооруженных конфликтах и постконфликтное состояние территории государства, высокий уровень инфляции, высокий уровень налогообложения трудовых доходов, сложность открытия и закрытия бизнеса.

Ключевые слова: миграционные мотивы, миграция, трудовая миграция, студенческая миграция, детерминанты миграции.

ANNOTATION

The article is dedicated to highlighting the results of students migration motivation study. The summarizing of students' views on the probable format of potential migration were highlighted. The analysis of individual respondents' assessment of proposed determinants in terms of their impact on students' motivation to migrate abroad has been conducted. For confirmation of the study results calculated indicators of determinants individual importance were given. The analysis determined that the prevailing migration determinants belong to economic and political security determinants groups, including low wages, high levels of corruption, high unemployment rate, corrupt and inefficient judicial protection, state participation in armed conflict and its post-conflict condition, high inflation rate, income taxation burden, difficulty of business opening and closing.

Keywords: migration motivations, migration, labor migration, student migration, migration determinants.

Постановка проблеми. Проблеми міграції молодого населення нашої держави, зокрема студентської молоді, останнім часом усе більше занепокоюють учених та дослідників. Про зростання проблеми міграції молоді свідчать, наприклад, дані Eurostat, відповідно до яких частка осіб віком від 15 до 24 років у загальній кількості мігрантів до країн Європейського Союзу протягом останніх 15 років має переважно зростаючу тенденцію.

Рис. 1. Динаміка чисельності емігрантів з України віком 15–24 років протягом 2001–2015 рр. [1]

Еміграція молодих українців за кордон відчувається у погіршенні демографічної ситуації, зниженні чисельності робочої сили в країні і при цьому означає «відтік мізків» (утрату цінного потенціалу нашої держави в особі молодих та перспективних фахівців, що мають сучасну освіту, здатні працювати в глобальному інформаційному середовищі).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження наявних проблем студентської міграції проводили О.С. Гринькевич [2], Д.П. Мельничук [3], В.В. Стибель, М.П. Драч та О.Є. Смолінська [4], Л.І. Безтелесна [5].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на існування вказаних вище напрацювань із питань міграції студентської молоді, які охоплювали переважно оцінку схильності студентів мігрувати та ймовірний формат такої міграції, аналізу оцінки студентами головних факторів (детермінантів) ухвалення міграційного рішення проведено не було.

Мета статті полягає в аналізі результатів проведеного анкетування, зокрема визначення важливості окремих детермінантів у формуванні мотивів студентської молоді щодо міграції за кордон.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження наукових праць із проблем визначення факторів (детермінантів) міграції дало змогу виявити, що, як правило, дослідженню підлягає кореляція між динамікою міграційних процесів та макроекономічних показників (таких як рівень інфляції, безробіття, динаміка реальної заробітної плати тощо). Однак, незважаючи на виявлені вченими та дослідниками закономірності зростання еміграційних потоків на тлі погіршення макроекономічних показників, вважаємо, що агрегувати фактори міграції населення та виводити такі закономірності виключно на макрорівні є помилковим підходом. Базируємо свою думку на тому, що міграційні потоки формуються з конкретних індивідів, які ухвалили рішення про доцільність або потребу міграції, керуючись власним суб'єктивним сприйняттям дії численних економічних та неекономічних, вимірюваних та невимірюваних факторів. І однакова дія факторів навколишнього середовища (економічного, соціального, політичного, культурного, мовно-етнічного тощо) сприймається такими індивідами з різною інтенсивністю, а тому абстрагуватися від особистісної оцінки індивідами дії таких факторів неможливо.

У зв'язку із цим вважаємо за доцільне визначати не кореляційні закономірності залежності міграційних потоків від макроекономічних показників, а саме агрегувати оцінку фокус-групами дії окремих детермінантів.

Гіпотеза дослідження при цьому полягає в тому, що на ухвалення індивідами рішення про міграцію за кордон економічні детермінанти (як правило, вимірювані) діють паралельно з іншими (соціально-демографічними, політико-безпековими, мовно-етнічними та еколого-природничими), які переважно не можна виміряти в конкретних вимірниках.

Для цілей даного дослідження розроблено опитувальник «Анкета щодо передумов міграції студентської молоді за кордон» [6], який призначався для збору емпіричного матеріалу щодо індивідуальних оцінок респондентами важливості дії різних детермінантів.

Респонденти надали інформацію про свій вік, міграційний досвід, а також про умови життя їх домогосподарства. Анкета була розроблена так, щоб можна було отримати основну інформацію про детермінанти та формат передбачуваної або ймовірної міграції. Крім того, були поставлені питання про економічні та соціальні умови життя домогосподарств, зокрема рівень їх депривації. Таким чином, опитування було спрямоване на аналіз переважаючого впливу окремих детермінантів у формуванні особистого міграційного мотиву та виявлення основних тенденцій у поглядах студентської молоді

на питання міграції за кордон (зокрема, зібрана інформація включала питання про передбачувані часові та інші параметри ймовірної міграції, умови життя та роботи за кордоном).

Анкета заповнювалася респондентами в онлайн-режимі без фіксації часу заповнення для полегшення процесу опрацювання питань респондентами та здійснення ними виваженого вибору найбільш прийняттого варіанту. Вона складалася з 26 питань (у тому числі п'яти питань зі шкалою оцінювання детермінантів міграції) та розділена на чотири блоки: 1) інформація про респондента (його демографічні та соціальні характеристики, а також ступінь депривації його домогосподарства); 2) інформація про міграційні наміри та ймовірний формат міграції; 3) інформація про фактори, які можуть змусити мігрувати за кордон; 4) інформація про можливості інтеграції в країні потенційної міграції.

Відповідно до поставлених завдань дослідження було проведено анкетне опитування студентів денної та заочної форм навчання факультету обліку і фінансів Житомирського державного технологічного університету I–V курсів.

На рис. 2 та 3 представлено структуру респондентів за різними ознаками, які відповіли на питання анкети.

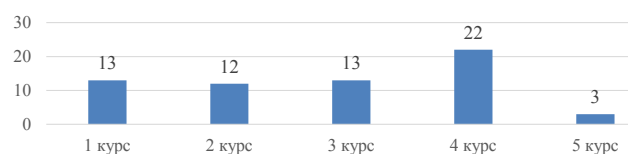

Рис. 2. Обсяг вибірки за курсами навчання респондентів, N=63

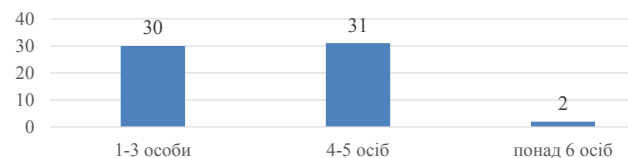

Рис. 3. Розподіл домогосподарств респондентів за кількістю осіб

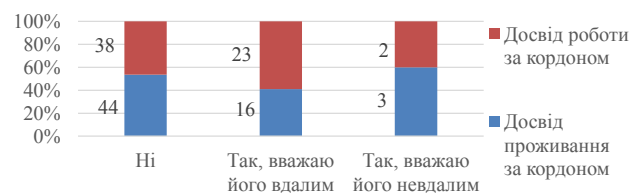

Рис. 4. Розподіл відповідей респондентів щодо їх особистого міграційного досвіду або міграційного досвіду членів домогосподарства (за відповідями респондентів)

Окрім того, респонденти відповіли на питання щодо їх особистого фактичного досвіду міграції або досвіду міграції членів родини, а також щодо бажання та намірів мігрувати за кордон для проживання або працевлаштування. Структура отриманих відповідей продемонстрована на рис. 4 та 5.

Респондентам було запропоновано оцінити за п'ятибальною шкалою важливість дії

41 детермінанту на формування їх особистої схильності до здійснення міграції за кордон (табл. 1).

Для аналітичної обробки результатів анкетування використано методіку аналізу експертних оцінок, описану Б.Є. Грабовецьким [7, с. 88–96].

Таблиця 1

**Детермінанти формування міграційної мотивації студентської молоді,
щодо яких було проведено анкетування**

Детермінанти формування міграційної мотивації	Шифр детермінанта
Економічні	
Високий рівень безробіття	E1
Відсутність попиту на фахівців Вашої спеціальності чи професії	E2
Низький та/або незадовільний рівень оплати праці	E3
Високий та/або обтяжливий рівень оподаткування трудових доходів	E4
Високий рівень інфляції	E5
Складність відкриття та закриття бізнесу	E6
Високий та/або обтяжливий рівень оподаткування підприємницьких доходів	E7
Відсутність різних форм збереження заощаджень	E8
Неможливість або ненадійність відкриття депозитів та зберігання коштів на рахунках	E9
Високий та/або обтяжливий рівень оподаткування майна	E10
Відсутність доступу до засобів зв'язку (мобільної та стаціонарної мережі, мережі Інтернет)	E11
Відсутність регулярного транспортного сполучення з іншими населеними пунктами, доступ до обмежених видів транспорту	E12
Незадовільний стан шляхового покриття, небезпечність пересування для транспорту або пішоходів, неналежна система контролю на шляхах	E13
Відсутність доступу до участі у профспілкових організаціях, відсутність органів, відповідальних за контроль дотримання трудового законодавства	E14
Відсутність системи захисту прав акціонерів та їх доступу до інформації про свої майнові права	E15
Відсутність системи оскарження рішень податкових органів, існування практики необґрунтованих стягнень та несанкціонованих перевірок платників податків	E16
Соціально-демографічні	
Висока густина населення в країні у цілому та окремому регіоні чи населеному пункті	C1
Дисбаланс між статевовіковими групами, що призводить до складності пошуку шлюбного партнера та/або спричиняє складність формування дружніх зв'язків	C2
Низький розвиток та/або відсутність доступу до системи соціального страхування, зокрема недержавного страхування	C3
Низький розвиток та/або відсутність доступу до системи освіти	C4
Низький розвиток та/або відсутність доступу до системи охорони здоров'я	C5
Наявні випадки дискримінації людей з інвалідністю, складність або неможливість інтеграції людей з інвалідністю у суспільство	C6
Наявні випадки гендерної дискримінації, відсутність законодавчо врегульованих гарантій та інструментів дотримання прав людини незалежно від статі	C7
Відсутність системи державних стандартів щодо якості товарів та послуг, а також механізмів захисту прав споживачів	C8
Політико-безпекові	
Існування антидемократичного режиму	B1
Високий рівень корупції в країні	B2
Наявність політичних рухів, які передбачають нетерпимість до окремих категорій населення	B3
Участь держави у збройних конфліктах та постконфліктний стан території держави	B4
Вимоги обов'язкової служби у збройних силах	B5
Існування терористичних загроз та/або низький рівень захисту від них	B6
Існування переслідувань за політичними мотивами	B7
Корумпована та/або неефективна система судового захисту	B8
Мовно-етнічні	
Наявні випадки релігійної дискримінації та відсутність державних гарантій та інструментів дотримання свободи віросповідання, наявні випадки расової та етнічної дискримінації та відсутність державних гарантій та інструментів дотримання свободи етнічного самовизначення	M1
Наявні випадки мовної дискримінації та відсутність державних гарантій та інструментів дотримання прав на використання мови меншин	M2
Наявні випадки расової та етнічної дискримінації та відсутність державних гарантій та інструментів дотримання свободи етнічного самовизначення	M3

Закінчення таблиці 1

Еколого-природничі	
Незадовільні природні умови та відсутність природних ресурсів	П1
Незадовільні кліматичні умови	П2
Відсутність доступу до використання природних ресурсів	П3
Ризики природних катастроф та катаклізмів	П4
Високий ступінь забруднення навколишнього середовища	П5
Відсутність доступу до чистої питної води та екологічно чистих продуктів харчування	П6

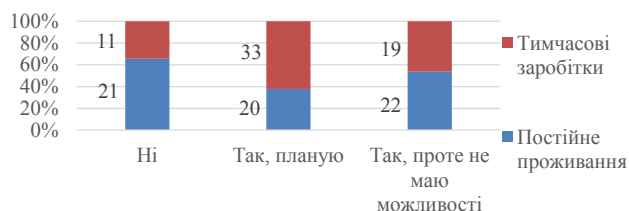

Рис. 5. Розподіл відповідей респондентів щодо їх бажання та намірів міграції за кордон (за відповідями респондентів та метою міграції)

Оцінка показників індивідуальної оцінки респондентами дії різних детермінантів на формування їх особистих міграційних мотивів здійснювалася на основі присвоєння їм кількості балів від 0 до 100 балів (де оцінка «1» (найнижчий ступінь значимості) відповідає 0 балів, «2» – 25 балам, «3» – 50 балам, «4» – 75 балам, «5» – 100 балам). Якщо респондент надав однакову кількість балів декільком детермінантам, для подальшого ранжування детермінантів ми виходили з припущення, що вони для окремого респондента є рівнозначними.

На основі аналітичної обробки кількості наданих кожному фактору балів присвоєно ранги – порядкові номери, що визначають місце кожного детермінанту у загальній сукупності оцінених конкретним респондентом детермінантів. Зокрема, ранг кожного j -го детермінанту відповідає числу натурального ряду 1, 2, 3, ..., n , де n – кількість детермінантів. Разом із тим, виходячи з можливості однакової оцінки респондентами суттєвості різних детермінантів, їм присвоюється стандартизовані ранги – частка від ділення суми місць, зайнятих детермінантами з однаковими рангами, на загальну кількість таких однаково оцінених детермінантів.

Для подальшого аналізу введено літерні позначення для об'єктів аналізу та з метою побудови в подальшому матриці отриманих детермінантами балів:

– m – кількість респондентів, що взяли участь в анкетуванні;

– 1, 2, 3, ..., m – порядкові номери респондентів;

– n – кількість детермінантів, що досліджуються та були запропоновані респондентам для оцінки їх впливу на формування особистих міграційних мотивів;

– 1, 2, 3, ..., n – порядкові номери детермінантів, що досліджуються;

– m_j – кількість респондентів, що оцінили j -й детермінант;

– m_{100j} – кількість даних респондентами максимально можливих оцінок (100 балів) j -му детермінанту.

За результатами узагальнення індивідуальних оцінок побудовано матрицю балів, де C_{ij} – оцінка вартості відносної ваги (у балах), наданої i -м респондентом j -му детермінанту. У ході опрацювання даних індивідуальних оцінок перетворено матрицю балів у матрицю рангів, де R_{ij} – це ранг оцінки i -м респондентом j -го детермінанту.

У цілому під час аналізу результатів анкетування щодо важливості детермінантів на формування міграційної мотивації студентської молоді використовувалася низка показників для оцінки важливості кожного детермінанту:

1) середня величина оцінки детермінанта у балах;

2) сума рангів, призначених респондентами j -му детермінанту;

3) середній ранг для кожного детермінанту;

4) частота максимально можливих оцінок (100 балів), які надані респондентами кожному детермінанту;

5) середня вага кожного детермінанту (нормована оцінка).

Розглянемо детальніше вказані показники.

1) Середня величина оцінки детермінанту у балах. При цьому використовується формула [7, с. 93]:

$$M_j = \frac{\sum_{i=1}^m C_{ij}}{m_j} \quad (1)$$

Зокрема, даний показник (M_j) визначається як середня арифметична від масиву оцінок респондентами j -го детермінанту та може приймати значення від 0 до 100 виходячи з індивідуальної оцінки респондентами важливості детермінанту для формування їх особистої міграційної мотивації. У зв'язку із цим важливість детермінанту тим вища, чим більше значення M_j . За даним показником установлено детермінанти, які характеризуються найвищою середньою величиною оцінки. До них належать: низький та/або незадовільний рівень оплати праці (76,984); високий рівень корупції в країні (74,603); корумпована та/або неефективна система судового захисту (71,825); високий рівень безробіття (67,857); участь держави у збройних конфліктах та постконфліктний стан території держави (67,857).

2) Сума рангів, призначених респондентами j -му детермінанту. За результатами побудови матриці індивідуальних рангів для кожного

респондента визначено суму рангів j -го детермінанту за формулою [7, с. 92]:

$$S_j = \sum_{i=1}^m R_{ij} \quad (2)$$

Зокрема, у даному разі сума рангів дала змогу виявити детермінанти з найменшою сумою рангів, що свідчить про найбільш важливий із них.

3) Середній ранг для кожного детермінанту. Даний показник розраховано на основі показника суми рангів j -го детермінанту за формулою [7, с. 92]:

$$\bar{S}_j = \frac{\sum_{i=1}^m R_{ij}}{m} = \frac{S_j}{m} \quad (3)$$

Зокрема, за результатами розрахунку даного показника та показника суми рангів було обрано детермінанти, які характеризуються найменшими значеннями суми рангів та середньою величиною рангу. До них належать: низький та/або незадовільний рівень оплати праці (10,5); високий рівень корупції в країні (12,4); корумпована та/або неефективна система судового захисту (13,2); високий рівень безробіття (13,9); високий рівень інфляції (14,4).

4) Частота максимально можливих оцінок (100 балів), які надані респондентами кожному детермінанту. Такий показник розраховується за формулою [7, с. 93]:

$$K_{100j} = \frac{m_{100j}}{m_j} \quad (4)$$

За результатами оцінки даного показника встановлено детермінанти, яким респонденти надали найбільшу кількість максимально можливих оцінок (100 балів). До них належать: високий рівень корупції в країні (0,508); низький та/або незадовільний рівень оплати праці (0,492); корумпована та/або неефективна система судового захисту (0,476); участь держави у збройних конфліктах та постконфліктний стан території держави (0,429); високий рівень безробіття (0,317); існування терористичних загроз та/або низький рівень захисту від них (0,317).

При цьому показник частоти надання максимально можливих оцінок, за словами Б.Є. Грабовецького, «належить до додаткових показників оцінки відносної важливості факторів і характеризує його з точки зору кількості поставлених йому максимальних оцінок у 100 балів. Перевагу тому чи іншому фактору слід віддавати в першу чергу залежно від середніх величин рангу чи балів. І тільки за різних умов фактор можна вважати найважливішим за максимального значення K_{100j} » [7, с. 93].

5) Середня вага кожного детермінанту (нормована оцінка). Крім того, Б.Є. Грабовецький на додаток до абсолютних та середніх величин пропонує обчислювати відносну важливість детермінантів, наприклад показника середньої ваги. «Для цього, – пише вчений, – спочатку індивідуальні показники нормуються, а потім розраховуються середньозважені величини». Відповідно до його методики, середня вага кож-

ного детермінанту (нормована оцінка) розраховується за формулою [7, с. 93]:

$$W_j = \frac{\sum_{i=1}^m w_{ij}}{\sum_{j=1}^n \sum_{i=1}^m w_{ij}}; W_{ij} = \frac{c_{ij}}{\sum_{j=1}^n c_{ij}}, \quad (5)$$

де W_{ij} – вага (нормована оцінка), надана i -м респондентом j -му детермінанту;

W_j – загальна вага, надана респондентами j -му детермінанту.

За результатами визначення нормованої оцінки складено матрицю відносного значення детермінантів.

Це дало можливість виділити переважаючі детермінанти, вплив яких на формування міграційної мотивації студентської молоді визначено як найсуттєвіший.

Виходячи з даних табл. 2, де узагальнено показники аналізу індивідуальних оцінок респондентами (студентською молоддю) дії детермінантів на формування міграційної мотивації, детермінанти, які відрізняються найвищим показником середньої ваги (нормованої оцінки). До таких детермінантів слід віднести (у порядку зниження оціненої респондентами важливості):

- низький та/або незадовільний рівень оплати праці;
- високий рівень корупції в країні;
- високий рівень безробіття;
- корумпована та/або неефективна система судового захисту;

- участь держави у збройних конфліктах та постконфліктний стан території держави;
- високий рівень інфляції;
- високий та/або обтяжливий рівень оподаткування трудових доходів;
- складність відкриття та закриття бізнесу.

Таким чином, виділені із загальної сукупності детермінанти формування міграційної мотивації у респондентів із числа студентської молоді за результатами даного дослідження свідчать про переважаючий характер економічних та політико-безпекових детермінантів (відповідно п'ять та три детермінанти з указаних категорій потрапили до числа переважаючих). У зв'язку із цим вважаємо за доцільне звернути увагу на виняткове значення побудови державної міграційної політики в частині регулювання еміграційних потоків на базі планування ризиків зміни саме вказаних детермінантів. Це означає потребу перегляду ризиків, визначених та використовуваних Державною міграційною службою України.

Висновки. Проведене дослідження результатів анкетування представників студентської молоді шляхом аналізу показників важливості окремих детермінантів для опитаних респондентів із числа студентської молоді в питанні формування мотивів щодо міграції за кордон дало змогу оцінити їх вплив на спонукання студентів до міграції на основі ранжирування індивідуальних оцінок кожного детермінанту. За результатами аналітичного опрацювання отриманих від-

повідей емпірично доведено, що переважаючі детермінанти міграції належать до груп економічних та політико-безпекових зокрема (у порядку зниження унормованої оцінки): низький рівень оплати праці, високий рівень корупції в країні, високий рівень безробіття,

Таблиця 2

Зведені результати аналізу показників індивідуальної оцінки респондентами (студентською молоддю) впливу детермінантів на формування їх міграційної мотивації

Шифр детермінанта	Середнє значення в балах (M_i)	Сума рангів (S_i)	Середній ранг (S_i)	Частота максимально можливих оцінок (K_{100i})	Середня вага (нормована оцінка) (W_i)
Фактор Е3	664,5	10,5	76,984	0,492	0,043
Фактор Б2	780	12,4	74,603	0,508	0,040
Фактор Е1	877	13,9	67,857	0,317	0,037
Фактор Б8	831	13,2	71,825	0,476	0,037
Фактор Б4	922,5	14,6	67,857	0,429	0,035
Фактор Е5	906	14,4	63,889	0,286	0,033
Фактор Е4	995	15,8	61,905	0,238	0,032
Фактор Е6	1081	17,2	58,333	0,238	0,031
Фактор П5	1085,5	17,2	59,127	0,286	0,030
Фактор П6	1051,5	16,7	60,317	0,254	0,030
Фактор Е7	1180	18,7	55,556	0,175	0,029
Фактор С5	1076	17,1	59,921	0,254	0,029
Фактор Е2	1316	20,9	50,397	0,143	0,028
Фактор С8	1108,5	17,6	58,730	0,270	0,028
Фактор Б6	1113	17,7	58,730	0,317	0,028
Фактор Е10	1272,5	20,2	51,190	0,111	0,025
Фактор Е13	1206	19,1	52,778	0,159	0,025
Фактор Е8	1286,5	20,4	50,397	0,190	0,024
Фактор Б1	1283	20,4	50,000	0,143	0,024
Фактор Б3	1248	19,8	52,381	0,175	0,024
Фактор Е9	1292,5	20,5	48,810	0,159	0,023
Фактор Е16	1326	21,0	49,206	0,190	0,023
Фактор С4	1352,5	21,5	47,619	0,111	0,023
Фактор С6	1483	23,5	44,841	0,143	0,021
Фактор Б5	1417	22,5	46,032	0,206	0,021
Фактор Б7	1419	22,5	44,444	0,143	0,020
Фактор Е14	1585	25,2	39,683	0,095	0,018
Фактор С3	1576	25,0	40,873	0,095	0,018
Фактор М2	1515,5	24,1	41,667	0,175	0,018
Фактор Е15	1633	25,9	38,492	0,095	0,017
Фактор С2	1648	26,2	35,714	0,063	0,017
Фактор С7	1598	25,4	38,095	0,063	0,017
Фактор П1	1541	24,5	39,683	0,095	0,017
Фактор Е12	1630	25,9	36,508	0,095	0,016
Фактор М1	1647,5	26,2	37,698	0,143	0,016
Фактор М3	1602	25,4	38,492	0,159	0,016
Фактор П4	1648	26,2	34,921	0,111	0,016
Фактор П3	1734,5	27,5	33,730	0,063	0,015
Фактор Е11	1712,5	27,2	31,746	0,095	0,014
Фактор С1	1814	28,8	28,571	0,063	0,013
Фактор П2	1784,5	28,3	30,159	0,095	0,013

корумпована та неефективна система судового захисту, участь держави у збройних конфліктах та постконфліктний стан території держави, високий рівень інфляції, високий рівень оподаткування трудових доходів, складність відкриття та закриття бізнесу.

У цілому проведене дослідження дало змогу підтвердити гіпотезу про те, що на ухвалення індивідами міграційного рішення, крім економічних детермінантів, суттєво впливають і політико-безпекові, а тому оцінювати кореляцію між міграційними потоками та зміною макроекономічних показників є недоцільним, оскільки процес формування міграційної мотивації є суб'єктивним та відбувається на особистісному рівні, а отже, дає змогу судити виключно про загальний вплив зовнішніх факторів на формування середовища, сприятливого для виникнення міграційних мотивів. При цьому такий аналіз слід проводити у регіональному, віковому та гендерному зрізах для виявлення потенційно небезпечної інтенсивності дії факторів (детермінантів) на відповідні групи населення з урахуванням також галузевих особливостей.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Emigration by age group, sex and citizenship / Eurostat [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://ec.europa.eu/eurostat/data/database# \[migr_emi1ctz\]](http://ec.europa.eu/eurostat/data/database# [migr_emi1ctz]).
2. Гринькевич О.С. Освітня міграція в Україні та світі: інституційне середовище та напрями державного регулювання / О.С. Гринькевич // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2013. – Вип. 3. – С. 254–264 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepsru_2013_3_28.
3. Мельничук Д.П. Міграційні наміри студентської молоді та їх вплив на мотиваційну складову людського капіталу України / Д.П. Мельничук // Демографія та соціальна економіка – 2009. – № 1. – С. 116–124.
4. Стибель В.В. Мобільність студентів ЛНУ ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького та їх міграційні настрої (за матеріалами соціологічного дослідження, проведеного Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ «Львівська політехніка») / В.В. Стибель, М.П. Драч, О.Є. Смолінська // Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. Гжицького. – 2015. – Т. 17, № 1(4). – С. 346–350 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvlnu_2015_17_1\(4\)_63](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvlnu_2015_17_1(4)_63).
5. Безтелесна Л.І. Інтернаціоналізація вищої освіти за умов міжнародної міграції населення як носія людського потенціалу / Л.І. Безтелесна // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2014. – № 3(2). – С. 83–86 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/vchnu_ekon_2014_3\(2\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/vchnu_ekon_2014_3(2)_19).
6. Анкета щодо передумов міграції студентської молоді за кордон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://goo.gl/forms/xyeB6AXHGslClEj32>.
7. Грабовецький Б.Є. Методи експертних оцінок: теорія, методологія, напрями використання: [монографія] / Б.Є. Грабовецький. – Вінниця: ВНТУ, 2010. – 171 с.